Näkövammaisten liitto

Kirjallinen asiantuntijalausunto **10.11.2025**

Eduskunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

stv@eduskunta.fi

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulain 2 §:n muuttamisesta (HE 92/2025 vp)

Aika: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokous 11.11.2025 klo 10.00

Näkövammaisten liitto ry kiittää eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokuntaa pyynnöstä jättää kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä koskien vammaispalvelulain 2 §:n muuttamista.

Näkövammaisten liitto vaatii elämänvaihesäännöksen hylkäämistä

Näkövammaisten liitto katsoo, että hallituksen esityksessä ehdotettu vammaispalvelulain 2 §:n 4 momentin elämänvaihesäännös on hylättävä perustuslain 6 §:n ja 22 §:n sekä YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen 1 ja 5 artiklan vastaisena. Voimassa olevan vammaispalvelulain säännökset ohjaavat lain soveltamista jo nyt siten, että laki säilyy esityksen tavoitteen mukaisesti erityislakina. Vammaispalvelulain toissijaisuuden varmistaminen ei edellytä jo kertaalleen eduskuntakäsittelyssä torjutun elämänvaiheen käsitteen tuomista vammaispalvelulain soveltamisalasäännökseen.

Sen sijaan Näkövammaisten liitto ehdottaa hallituksen esityksessä ehdotetun 2 §:n 4 momentin kolmen viimeisen virkkeen sisältöjen liittämistä voimassa olevaan vammaispalvelulain 2 §:n 1 momenttiin. Tällä muutoksella voidaan vahvistaa sitä, että sääntely korostaa arvioinnin yksilöllistä luonnetta. Tätä perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassaan lausunnossa (PeVL 44/2025 vp, kohta 13).

Näkövammaisten liitto
PL 30, 00030 IIRIS
Marjaniementie 74, 00930 Helsinki
p. 09 396 041
info@nakovammaistenliitto.fi
www.nakovammaistenliitto.fi
Y-tunnus: 0202748-5

Samoin tällä muutoksella voidaan toteuttaa perustuslakivaliokunnan lausunnossaan (kohta 13) sosiaali- ja terveysvaliokunnalta edellyttämä yksilöllisen arvioinnin perusteiden ja arvioinnissa noudatettavan menettelyn täsmentäminen.

Näkövammaisten liiton muutosehdotus

Voimassa oleva vammaispalvelulain 2 § 1 momentti:

Tätä lakia sovelletaan erityispalveluiden järjestämiseen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä. Tämän lain perusteella järjestetään palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä. Asiakkaan edusta säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 4 ja 5 §:ssä.

Näkövammaisten liiton muutosehdotuksen jälkeen vammaispalvelulain 2 §:n 1 momentti kuuluisi seuraavasti (muutos saavutettavuuden vuoksi **lihavoituna** ja [hakasuluissa]):

Tätä lakia sovelletaan erityispalveluiden järjestämiseen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä. Tämän lain perusteella järjestetään palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä. **[Arvioitaessa oikeutta saada vammaispalveluita tulee ottaa huomioon, mitä 1 §:ssä säädetään lain tarkoituksesta. Arviointi tulee tehdä osana yksilöllistä palvelutarpeen arviointiprosessia ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon asiakkaan yksilöllinen elämäntilanne sekä turvata palveluiden jatkuvuus.]** Asiakkaan edusta säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 4 ja 5 §:ssä.

Näkövammaisten liitto painottaa, että vammaisen ihmisen itsemääräämisoikeuden, osallisuuden ja itsenäisen elämän toteutumiseksi on välttämätöntä huolehtia palveluiden jatkuvuudesta ja asiakkaan yksilöllisen elämäntilanteen huomioimisesta.

Näkövammaisten liiton perustelut elämänvaihesäännöksen hylkäämiselle

Näkövammaisten liitto perustelee vaatimustaan elämänvaihesäännöksen hylkäämisestä sillä, että ehdotettu säännös on perustuslain 6 §:n ja 22 §:n sekä YK:n vammaissopimuksen 1 ja 5 artiklan vastainen. YK:n vammaisoikeuksien komitea on nimenomaisesti suosittanut, että vammaispalvelulakiin ei lisätä elämänvaiheen kriteeriä. Lisäksi sekä hallituksen esitykselle ennakkotarkastuksen tehnyt oikeuskansleri että useat perustuslakivaliokunnan kuulemat valtiosääntöoikeuden asiantuntijat ovat todenneet ehdotetun säännöksen olevan edelleen liian avoin ja tulkinnanvarainen. Näkövammaisten liitto perustelee hylkäämisesitystä myös sillä, että hallituksen esitys perustuu puutteelliseen ja riittämättömään tietoon, eikä hallituksen esityksessä ole riittävällä tavalla arvioitu esityksen vaikutuksia kaikkiin, erityisesti ikääntyneisiin ja ikääntyviin, vammaisiin ihmisiin. Näkövammaisten liitto katsoo, että hallituksen esityksessä ei ole huomioitu lainsäädännön kokonaisuutta ja sen yhteensovittamisen ongelmia eikä ensisijaisen lainsäädännön toimeenpanon tosiasiallista toteutumista hyvinvointialueilla. Ensisijaisessa lainsäädännössä ei myöskään ole vastinpareja vammaispalvelulain mukaisille palveluille tai ne eivät tosiasiassa vastaa näkövammaisten ihmisten yksilöllisiin tarpeisiin.

Elämänvaihesäännös on perustuslain 6 §:n ja 22 §:n sekä YK:n vammaissopimuksen 1 ja 5 artiklan vastainen

Näkövammaisten liitto korostaa, että näennäisen neutraaliksi muotoiltu ja näennäisesti kaikkia elämänvaiheita koskeva elämänvaihesäännös tosiasiallisesti merkitsisi ikään perustuvaa, ikääntyneisiin ja ikääntyneinä vammautuviin ihmisiin kohdistuvaa, perustuslain 6 §:n ja 22 §:n vastaista syrjintää. Erityisesti tämä syrjintä kohdistuisi, ilmeisen tarkoituksellisesti, sairauden vuoksi ikääntyneinä vammautuviin ihmisiin, mikä ilmeni keväällä 2025 lausuntokierroksella olleen esitysluonnoksen perusteluista, joissa oikeus vammaispalveluihin esitettiin rajattavaksi vain tapaturmaisesti vammautuville ikääntyneille ihmisille. Tätä on lausuntopalautteen johdosta korjattu, mutta edelleen hallituksen esityksessä rajattaisiin oikeus vammaispalveluihin vain tapaturmaisesti tai pitkäaikaisen sairauden vuoksi vammautuville ikääntyneille ihmisille, vaikka myös lyhytaikainen sairaus voi vammauttaa.

Näkövammaisten liitto nostaa esiin professori Tuorin ja eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunnalle antamat lausunnot. Professori Tuori toteaa lausunnossaan, että hallituksen esitys vaikenee ikäsyrjinnästä keskeisenä valtiosääntökysymyksenä ja arvioi, että käsillä oleva säännösesitys olisi samalla tavalla iän perusteella syrjivä kuin vuoden 2022 valtiopäivillä käsitelty ehdotus, jota perustuslakivaliokunta lausunnossaan 79/2022 vp piti perustuslain yhdenvertaisuussääntelyn vastaisena ja myös vammaissopimuksen kannalta ongelmallisena (Tuori 13.10.2025).

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies puolestaan arvioi lausunnossaan, että esitetyn elämänvaihesäännöksen soveltaminen saattaa synnyttää erityisesti ikääntyneisiin henkilöihin kohdistuvaa perustuslain 6 §:n 2 momentin kieltämää ikään perustuvaa syrjintää ja erityisesti ikäihmisten kohdalla säännökseen edelleen sisältyvä epätäsmällisyys voi johtaa varsin epäyhtenäiseen tulkintaan eri hyvinvointialueilla, ja vaarantaa siten perustuslain 6 §:n 1 momentissa turvatun yhdenvertaisuuden toteutumisen (Sakslin 10.10.2025).

Elämänvaihesäännös on myös YK:n vammaissopimuksen, ja erityisesti sen 1 artiklan (Tarkoitus) ja 5 artiklan (Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus), vastainen, josta YK:n vammaisoikeuksien komitea on jo huomauttanut Suomea.

YK:n vammaisoikeuksien komitea suosittaa Suomelle, ettei vammaispalvelulakiin lisätä elämänvaiheen kriteeriä

YK:n vammaisoikeuksien komitea julkaisi 3.9.2025 loppupäätelmänsä ja suosituksensa vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen täytäntöönpanosta Suomessa (CRPD/C/FIN/CO/1). Komitea katsoo elämänvaihekriteerin lisäämisen vammaispalvelulakiin olevan iän perusteella syrjivää ja ristiriidassa vammaisyleissopimuksen 1 artiklan kanssa, ja on huolissaan siitä, että ehdotetut muutokset saattavat sulkea monet vammaiset henkilöt pois vammaisyleissopimuksen edellyttämistä palveluista (artikla 5, kohdat 8 (c) ja (d)). Komitea suosittelee, että valtio varmistaa vammaispalvelulain 2 §:n takaavan kaikkien vammaisyleissopimuksen mukaisten vammaisoikeuksien saatavuuden ja pidättäytyy elämänvaihekriteerin käyttöönotosta vammaispalvelulakiin (artikla 5**,** suositukset 9 (c) ja (d)).

Vammaisyleissopimuksen 1 artiklan mukaan yleissopimuksen tarkoituksena on edistää, suojella ja taata kaikille vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden synnynnäisen arvon kunnioittamista. Sopimuksen tarkoitusartikla on merkitykseltään keskeinen lähtökohta säädettäessä tai muutettaessa kansallista lainsäädäntöä, sillä kansallisen lain tulee olla yhdenmukainen yleissopimuksen ja sen tarkoituksen kanssa. Hallituksen esitys sivuuttaa käytännössä kokonaan komitean suositukset ja komitean arvion siitä, että esitetyt muutokset ovat ristiriidassa vammaisyleissopimuksen 1 artiklan kanssa.

Hallituksen esityksessä katsotaan, että vammaisoikeuskomitea olisi suositusta antaessaan arvioinut elämänvaiheita koskevan säännöksen merkitystä vammaisten ihmisten oikeuksiin irrallisena säännöksenä ilman, että se olisi ottanut huomioon Suomen lainsäädännön kokonaisuutta, joka yhdessä turvaa vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumista. Näkövammaisten liitto katsoo, että tämä hallituksen esityksen arviointi komitean loppupäätelmistä ja suosituksista on asiantuntematon tai tarkoitushakuinen.

Näkövammaisten liitto korostaa, että YK:n vammaisoikeuskomitea päinvastoin on huomioinut Suomen lainsäädännön kokonaisuuden. Komitea on nimenomaisesti esittänyt huolensa vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden välisestä eriarvoisuudesta (artikla 19 Eläminen itsenäisesti ja osallisuus yhteisöissä, kohta 36 (a)) ja komitea suosittelee, että valtio kehittää vammaisten ihmisten kotiin saatavia palveluita ilman ikärajoituksia tai palvelumaksuja ja varmistaa oikeudenmukaisuuden eri hyvinvointialueilla ja yhdenvertaisuuden vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja saavien vammaisten henkilöiden välillä (artikla 19, suositus 37 (b)).

Kuten professori Ojanen on perustuslakivaliokunnalle hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa painottanut, kansainvälisillä ihmisoikeussopimuksilla perustettujen valvontaelinten, kuten vammaisoikeuskomitean, valvontakäytäntöön sisältyvillä kannanotoilla on keskeinen merkitys sen täsmentämisessä, mitä oikeusnormeja Suomeakin oikeudellisesti sitovat ja velvoittavat ihmisoikeussopimukset sisältävät ja miten niitä tulee soveltaa. Kansainvälisten valvontaelinten valvontakäytäntö, eli niiden ratkaisut, yleiskommentit, valtioita koskevat loppupäätelmät ja suositukset sekä muut kannanotot ovat oikeudellisesti merkityksellisiä.

Ratifioidessaan vammaisyleissopimuksen Suomi on sekä kansainvälisoikeudellisesti että valtiosääntöoikeudellisesti sitoutunut siihen, että vammaisyleissopimus täsmentyy vammaisoikeuskomitean valvontakäytännössä. (Ojanen 14.10.2025, kohdat 22–21.)

Näkövammaisten liitto korostaa, että kansallisessa lainvalmistelussa ei YK:n vammaisoikeuskomitean suosituksia ole mahdollista sivuuttaa nyt hallituksen esityksessä tehdyllä tavalla. Kuten professori Tuori perustuslakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa toteaa, sen lisäksi, että vammaisoikeuksien komitean kannanottojen sivuuttaminen on ristiriidassa Suomen ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa, se on ristiriidassa myös perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien yhteen kietoutumista ilmentävän ja perustuslakivaliokunnan korostaman ihmisoikeusmyönteisen tulkinnan kanssa (Tuori 13.10.2025).

Näkövammaisten liitto muistuttaa Suomen YK:n vammaisoikeuksien komitealta saamien suositusten olevan linjassa myös komitean muille Pohjoismaille antamien suositusten kanssa. Komitea on vuonna 2024 suositellut Ruotsia ja Tanskaa varmistamaan yksiöllisen henkilökohtaisen avun ja tuen yhdenvertaisen saatavuuden kaikille, myös ikääntyneille vammaisille henkilöille (CRPD/C/SWE/CO/2-3, CRPD/C/DNK/CO/2-3).

Ehdotettu elämänvaihesäännös on edelleen liian avoin ja tulkinnanvarainen ollakseen hyväksyttävä

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut, että sääntelyn selkeyteen on syytä kiinnittää huomiota perusoikeuskytkentäisessä sääntelyssä, joka koskee luonnollisia henkilöitä heidän tavanomaiseen elämäänsä kuuluvissa toiminnoissa (PeVL 70/2022 vp, kappale 12, PeVL 45/2016 vp, s. 3, ks. myös PeVL 41/2006 vp, s. 4/II).

Näkövammaisten liitto muistuttaa, että sekä oikeuskansleri hallituksen esitystä koskevassa ennakkotarkastusmuistiossaan (OKV/1407/23 /2025-OKV-7), että myös useat perustuslakivaliokunnan kuulemat asiantuntijat ovat todenneet nyt esitetyn elämänvaihesäännöksen olevan edelleen liian avoin ja tulkinnanvarainen ja siten puutteellinen sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksen kannalta. Oikeuskanslerin ennakkotarkastuksen jälkeen vain esityksen perusteluihin on sisällytetty uutta taustoittavaa tekstiä, mutta sääntelyn varsinainen sisältö ei ole muuttunut.

Näin ollen jäisi edelleen pitkälti lainsoveltajien subjektiivisten käsitysten varaan esimerkiksi se, mistä vanhuuden katsotaan alkavan ja millä kriteereillä määritellään elämänvaiheisiin liittyvä tavanomainen avun ja tuen tarve.

Näkövammaisten liitto muistuttaa jo aiemmin viittaamastaan oikeusasiamiehen lausunnosta siitä, että säännöksen soveltaminen saattaisi synnyttää erityisesti ikääntyneisiin henkilöihin kohdistuvaa perustuslain 6 §:n 2 momentin kieltämää ikään perustuvaa syrjintää ja erityisesti ikäihmisten kohdalla säännökseen edelleen sisältyvä epätäsmällisyys voisi johtaa varsin epäyhtenäiseen tulkintaan eri hyvinvointialueilla, ja vaarantaa siten perustuslain 6 §:n 1 momentissa turvatun yhdenvertaisuuden toteutumisen (Sakslin 10.10.2025).

Näkövammaisten liitto pitää erikoisena ja riittämättömänä perustuslakivaliokunnan lausumaa siitä, että sääntelyn tarkkuuteen liittyviä ongelmia lieventämään ja iän perusteella syrjivien käytäntöjen muodostumista ehkäisemään riittäisi se, että lain soveltamisalaa ja eri palvelujen myöntämistä koskevia säännöksiä sovelletaan lain tarkoituksen mukaisesti perus- ja ihmisoikeusmyönteisesti (PeVL 44/2025 vp, kohta 12).

Hallituksen esitys perustuu puutteelliseen ja riittämättömään tietoon

Näkövammaisten liitto pitää moitittavana sitä, että hallituksen esitys perustuu puutteelliseen ja riittämättömään tietoon, vaikka oikeuskirjallisuuden ja perustuslakivaliokunnan mukaan eduskunnan ja sen valiokuntien olisi voitava luottaa siihen, että hallituksen esityksissä esitetään kattavasti kaikki eduskunnan päätöksenteon kannalta relevantti tieto.

Näkövammaisten liitto katsoo, että hallituksen esityksessä ei ole huomioitu sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuutta ja sen yhteensovittamisen ongelmia eikä ensisijaisen lainsäädännön toimeenpanon tosiasiallista toteutumista hyvinvointialueilla, vaikka eduskunnan kuulemat valtiosääntöoikeudelliset asiantuntijat ovat myös vammaispalvelulain aiempia muutosesityksiä käsiteltäessä toistuvasti asiasta huomauttaneet.

Hallitus on vammaispalvelulain soveltamisalan toistuvia muutosesityksiä esitellessään mielellään painottanut sitä, että YK:n vammaissopimuksessa ei määrätä, millä laeilla ja miten vammaisten henkilöiden sopimuksen mukaiset oikeudet tulee kansallisesti turvata.

Samalla hallitus on toistuvasti sivuuttanut sen, että YK:n vammaissopimuksen 19 artiklan b-kohta velvoittaa varmistamaan, että vammaisten henkilöiden saatavissa (ylipäänsä) on palveluja. Lainsäädännön toimeenpano ja palveluiden tosiasiallinen toteutuminen tai toteutumatta jääminen on kerta toisensa jälkeen jätetty hallituksen esityksissä huomiotta.

Hallitus esittää vammaispalvelulakia muutettavaksi ilman eduskunnan edellyttämää seurantatietoa ja nimenomaisesti, ja mahdollisen tietoisesti, vastoin tietoa, jota lainvalmistelijalla on, tai ainakin tulisi olla, sosiaalihuollon palveluiden järjestämisvastuun toteutumisesta hyvinvointialueilla ja vammaisten ihmisten arjessa. Näkövammaisten liitto muistuttaa, että lainvalmistelijalla olisi ollut tätä tietoa käytettävissään sekä vammaispalvelulain lausuntopalautteen että oletettavasti myös sosiaali- ja terveysministeriössä samanaikaisesti valmistelussa olevan sosiaalihuoltolain uudistamishankkeen kautta.

Vammaispalvelulain vaikutusten seuranta on vasta alkanut

Näkövammaisten liitto muistuttaa, että eduskunta vammaispalvelulain hyväksyessään edellytti, että valtioneuvosto seuraa lainsäädäntömuutosten vaikutuksia vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseen ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi (EV 328/2022 vp). Vaikutusten seurannan tärkeyttä on vammaispalvelulakia käsitellessään toistuvasti korostanut myös perustuslakivaliokunta (PeVL 44/2025 vp, PeVL 100/2022 vp). Eduskunnan edellyttämä virallinen vammaispalvelulain seuranta on vasta aloitettu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) toimesta. Tästä huolimatta hallitus esittää jo nyt lakiin muutoksia.

Tähän mennessä 1.1.2025 voimaan tulleen lain soveltamista ovat seuranneet vain vammaisjärjestöt. On välttämätöntä tehdä yleistä seurantaa ja eri tavoin vammaisiin ihmisiin kohdentuvaa seurantaa. Jo nyt on nähtävissä, että näkövammaiset ovat jäämässä sivuun vammaispalveluista, sillä heidän vammaispalvelujaan karsitaan, heikennetään ja jopa poistetaan. Näkövamma on aistivamma, joka on mainittu YK:n vammaissopimuksessa. Se ei myöskään parane tai tule kaikille.

Vammaisfoorumi ry kartoitti lain soveltamista hyvinvointialueilla touko-kesäkuussa 2025 hyvinvointialueiden vammaispalveluiden ammattilaisille lähetetyllä kyselyllä, johon vastasi 119 ammattilaista. Kyselyn tulosten mukaan vammaissosiaalityön ammattilaisista 73 % katsoi, ettei omalla hyvinvointialueella ole tällä hetkellä riittävästi resursseja asiakkaiden palveluihin. Kyselyyn vastanneista vammaissosiaalityön ammattilaisista 48 % ilmoitti, että uuden lain myötä vammaispalveluiden asiakkaita, erityisesti ikääntyneitä vammaisia ihmisiä, on siirretty aiempaa enemmän sosiaalihuoltolain tai muun yleislain mukaisiin palveluihin, vaikka peräti 76 % vastanneista kertoi, että omalla hyvinvointialueella ei ole riittävästi tarjolla näitä yleislakien mukaisia palveluja. Vastaajat kertoivat talouden ohjaavan vahvasti palveluiden myöntämistä, eikä määrärahasidonnaisia palveluja myönnetä, vaikka asiakkaalla olisi niihin palvelutarpeen arvioinnissa todettu tarve.

Elämänvaiheen käsitteen ongelmallisuus

Elämänvaihe on käsitteenä yleistävä, epätäsmällinen ja tulkinnanvarainen. Se ei myöskään ole yksiselitteisesti täsmennettävissä siten, ettei se vaarantaisi yhdenvertaisuutta ja sekä vammaisten henkilöiden että päätöksistään vastaavien sosiaalialan työntekijöiden oikeusturvaa. Esityksen säännösehdotuksessa oleva elämänvaiheiden kuvaus ei riitä täyttämään perustuslakivaliokunnan (PeVL 44/2024) edellyttämää käsitteen täsmentämistä.

Elämänvaihe on erityisesti ikään liittyvä käsite. Vammaisuus puolestaan on kaikki elämänvaiheet läpäisevä erityinen ja pitkäaikainen, koko elämän tai vuosikymmeniä tai vuosia jatkuva elämäntilanne, johon liittyviä erityisiä vammasta aiheutuvia tarpeita ei saa keinotekoisesti ja tarkoitushakuisesti häivyttää elämänvaiheen käsitteen alle. Vammaisen ihmisen tilannetta ja tarpeita ei tule verrata elämänvaiheen tavanomaiseen tarpeeseen vaan vastaavassa elämäntilanteessa (olipa elämäntilanne tavanomainen tai yksilöllinen ja erityinen) olevan vammattoman ihmisen tarpeisiin.

Hallituksen esityksessä ei myöskään kuvata vanhuuden elämänvaiheen tehtäviä ja kehitysvaiheita, kuten muiden elämänvaiheiden osalta on kuvattu. Tästä syntyy vaikutelma, että kyse olisi passiivisesta elämänvaiheesta. Myös ikääntyneen vammaisen ihmisen kohdalla tulee huomioida vammaispalvelulain 1 §:n mukaisesti yhdenvertaisuus, osallisuus ja osallistuminen yhteiskunnassa sekä itsenäisen elämän ja itsemääräämisoikeuden toteutuminen.

Ikääntyneenä vammautuminen

Hallituksen esityksen perusteluissa on useammassa kohdassa käsitelty ikääntyneenä vammautumista. Sivuilla 11 ja 27 todetaan, että ”vammaispalvelulain perusteella tulee muiden edellytysten täyttyessä myöntää palveluita myös iäkkäänä tapaturmaisesti vammautuneille henkilöille sekä henkilöille, joiden aiemmasta pitkäaikaisesta vammasta tai sairaudesta johtuva avun ja tuen tarve ilmenee tai pahenee vasta vanhuuden elämänvaiheessa. Lisäksi yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella voidaan myöntää vammaispalveluita tilanteissa, joissa henkilö on vammautunut pitkäaikaisen sairauden vuoksi vanhuuden elämänvaiheessa.”

Näkövammaisten liitto huomauttaa, että vammautuminen ikääntyneenä voi aiheutua monesta syystä. Kyse ei aina ole pitkäaikaisesta sairaudesta tai tapaturmasta. Perustelujen tulee kattaa kaikki vammautumisen muodot riippumatta vammautumisen syystä tai missä ikävaiheessa vammautuminen tapahtuu. YK:n vammaissopimuksen 1 artikla vammaisen henkilön määritelmästä ei sisällä kriteeriä siitä, onko henkilö vammautunut sairauden tai tapaturman vuoksi tai sitä, onko sairaus ollut pitkäaikainen ja missä vaiheessa elämää vammautuminen tapahtuu.

Linkki Näkövammaisten liiton sivuille aiheesta, kuka on näkövammainen: https://www.nakovammaistenliitto.fi/fi/artikkeli/kuka-nakovammainen

Vammaispalvelut eivät ole säästökohde

Esityksen taloudellisia vaikutuksia käsittelevässä luvussa 4.2.1 todetaan, että vammaispalvelulain toimeenpanon edellytysten turvaamiseksi varattu 20,2 miljoonaa euroa voitaisiin vähentää hyvinvointialueiden rahoituksesta vuodesta 2026 lähtien. Vammaispalveluja on hyvä kehittää, mutta niistä ei voi säästää. Näkövammaisten liitto ei hyväksy hallituksen tarkoitusta ja tavoitetta säästää vammaispalveluista. Kyse ei ole luksuksesta, vaan osallisuuden, osallistumisen ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta.

Näkövammaisten liitto

Lisätietoja

järjestöjohtaja Sari Kokko, sari.kokko@nakovammaistenliitto.fi

juristi Taina Kölhi, taina.kolhi@nakovammaistenliitto.fi

juristi Julia Puumalainen, julia.puumalainen@nakovammaistenliitto.fi

Näkövammaisten liitto ry

Jukka Tahvanainen
toimitusjohtaja

Sari Kokko
järjestöjohtaja